

i natural en termes responsables i sostenibles a causa de les seves condicions socioculturals i educatives. Destaca també que un Museu Sostenible és aquell que genera part del seu finançament però també que a la vegada possibilita el desenvolupament del seu entorn, ja que un museu exitós en rendibilitat econòmica no implica necessàriament que tingui un impacte positiu en la comunitat.

Destaquem com a exemples de Museus Sostenibles des del punt de vista social el Museu de la Civilització del Quebec abans esmentat, que va desenvolupar un “Pla d’Acció de Desenvolupament Sostenible 2009-2015” que situava la sostenibilitat social en el centre de les seves accions i en el seu modus operandi, i que a més va ser l’organisme coordinador pel diàleg sobre el paper i l’impacte de la cultura en el desenvolupament de la societat quebequesa.

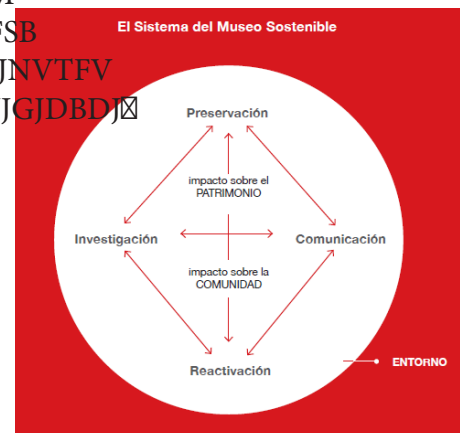
En aquest Pla d’Acció s’especificava que la responsabilitat social del museu passa per la integració de la perspectiva econòmica, social i mediambiental –visió holística de la sostenibilitat–, així com incloure a persones d’altres àmbits de la societat. El Pla d’Acció se centra en tres “compromisos”: desenvolupar el coneixement, promoure l’acció responsable, afavorir el compromís social per un futur sostenible.

A més de les seves exposicions sobre ecologia anteriorment esmentades, destaquen les seves exposicions temporals de temes socials: diversitat cultural, exclusió social, discapacitat visual, qüestions econòmiques... No obstant, el Museu de la Civilització del Quebec no es limita a fer exposicions: es tracta d’un projecte integrat per reduir les distàncies

entre el museu (dins) i la vida quotidiana (fora) (PORCEDA, 2012).

Un exemple proper de museu que dóna prioritat als programes socials en la seva missió és el Museu Marítim de Barcelona, que amb el seu Projecte Norai, vinculat al restaurant del museu i relacionat amb una línia d’investigació de la recuperació del patrimoni gastronòmic mariner, aposta per la formació i integració laboral de persones en risc d’exclusió social dins del barri i a la vegada defensa el consum local.

DeCapri (2004) parla d’una nova funció del museu, la de “reactivació”, referint-se a les estratègies que serveixen per integrar la comunitat com sòcia/aliada del museu, que inclou diagnòstic de recursos patrimonials de la zona, registre dels recursos humans de la comunitat, organització de projectes productius amb la participació de membres de la comunitat, i capacitació de la comunitat amb habilitats que els puguin ser útils per elevar la seva qualitat de vida.

Font: Un Museo Sostenible, de Georgina DeCarli (2004)

Museu de la Civilització del Quebec

Conclusions

Hem vist que la sostenibilitat és un terme que ha entrat amb força dins l'àmbit museològic de la primera meitat del segle XXI i que és un terme que ha evolucionat i s'utilitza amb diferents significats –de responsabilitat ecològica, econòmica, social– o bé com un conjunt de valors i l'adopció d'una imatge determinada.

Aquí és interessant mostrar 10 preguntes elaborades per Massimo Negri (2012), perquè són útils a tall de conclusió per ajudar a definir el perfil d'un museu sostenible i perquè es poden aplicar a qualsevol institució cultural:

1. És conscient el museu del seu impacte mediambiental?
2. Coneix el seu consum energètic?
3. Ha elaborat una estratègia de supervivència a llarg termini?
4. Sap com crear o mantenir la seva pròpia rellevància en el context en el qual opera?
5. Quin és el rol que té el museu en la societat en general?
6. Què el fa ser influent?
7. Està preparat per gestionar a llarg termini les seves col·leccions?
8. És un actor preparat per reconèixer el que s'ha de conservar i el que s'acabarà perdent inevitablement en el curs del procés històric?
9. Té un programa continuat d'inversió en el seus recursos humans per a conscienciar-los sobre el tema de la sostenibilitat?
10. És el museu capaç d'implicar el públic en el procés de creixement cultural?

És indubtable que des de l'àmbit teòric i acadèmic hi ha hagut una clara intenció de promoure la sostenibilitat entre els museus i que,

amb l'arribada de la crisi econòmica que ha fet trontollar les bases de molts museus, l'adopció d'un ideari o si més no unes pràctiques sostenibles han esdevingut gairebé imprescindibles. No obstant, és difícil comprovar fins a quin punt la teoria s'aplica a la pràctica. El que està clar és que com a mínim es tracta de l'inici d'una tendència generalitzada.

També és difícil dictaminar si la sostenibilitat és un canvi real en la filosofia dels museus o bé com diuen alguns es tracta d'una estratègia comunicativa que obeeix a raons menys nobles–“greenwash” que en diuen els anglosaxons que tenen paraules per a tot–. La TATE per exemple, que ha fet de la sostenibilitat mediambiental un dels seus grans propòsits, està a la vegada esponsoritzada per una empresa petrolera.

El que és indubtable és que la crisi ha esdevingut una oportunitat de reflexió per als museus.. una oportunitat per plantejar-se si realment s'ha de pagar tant per la creativitat d'un arquitecte amb el qual s'obté un edifici insostenible en molts sentits; o quant costa renovar una exposició permanent i de quina manera s'ha de renovar; si tanta tecnologia és necessària en exposicions perquè quedarà ràpidament obsoleta; oportunitat perquè els museus comencin a planificar a llarg termini; per plantejar-se la cooperació entre institucions per aconseguir resultats més satisfactoris i per rendibilitzar al màxim les col·leccions; preguntar-nos quin serà l'impacte mediambiental que tenen determinades accions... L'únic bo que els museus poden treure de la crisi econòmica és precisament tot això: la sostenibilitat.

Bibliografia

- BIOSPHERE, pàgina web oficial: <http://www.ec.gc.ca/biosphere/>
- BROPHY, S.; WYLIE, E. (2008): *The green museum: a primer on environmental practice*. AltaMira Press.
- DAVIS, M (2012): "Museos y sostenibilidad". *Museos.es*, nº7-8, p. 142-147.
- DECARLI, G. (2004): *Un Museo Sostenible*. 1ª edición, San José C.R., Oficina de la UNESCO para América Ventral.
- FARRENY, R; OLIVER, J.; ESCUDER, S.; ROCA, M.; SEVIGNÉ, E.; GABARRELL, X.; RIERADEVALL, J. (2012): "The metabolism of cultural services". *Energy and buildings*, nº47, p. 98-106.
- FERNÁNDEZ, F. (2012): "Sostenibilidad: palabra y concepto". *Museos.es*, nº 7-8, p. 16-25.
- FERNÁNDEZ, M. (2010): "¿Planificación sostenible? Una panoràmica de la planificación actual de museos en España". *Museos.es*, nº5-6, p. 38-49.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2006): *Sostenibilitat en equipaments culturals*. Jornada Cultura i Sostenibilitat. Disponible a http://www20.gencat.cat/docs/dmah/Home/Ambits%20dactuacio/Empresa%20i%20avaluacio%20ambiental/Sistemes%20de%20gestio/Sistemes%20de%20gestio%20ambiental%20ISO%2014001%20i%20EMAS/EMAS/Jornades/2013/Sostenibilitat%20equipaments%20culturals/recomanacions_JORDI_MARTINEZ.pdf
- GONZÁLEZ, M.; GIL-PÉREZ, D.; VILCHES, A. (2001): "La atención a los problemas del planeta en las grandes exposiciones internacionales". *Enseñanza de las Ciencias*, nº extra VI Congrès, p. 75-76.
- GREENER MUSEUMS, pàgina web oficial: <http://greenermuseums.org/>
- HERNANDO, E.; CHINCHILLA, M. (2012): "La Fundación Lázaro Galdiano. Un camino hacia la sostenibilidad". *Museos.es*, nº7-8, p. 148-165.
- ICOM ITALIA (2010): *Agenda per un futuro sostenible: le proposte dei professionisti alle istituzioni*. Disponible a http://www.icom-italia.org/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=107
- ISAR, R.Y. (2012): "Museos: perspectivas de sostenibilidad". *Museos.es*, nº7-8, p. 66-71.
- JANES, R. R.; CONATY, G. T. (2005): *Looking Reality in the Eye: Museums and Social Responsibility*. Canada, University Calgary Press.
- LES MUSÉES DE LA CIVILISATION DU QUEBEC (2013): *Plan d'Accion de Développement Durable 2009-2015*. Disponible a http://www.podcastmcq.org/fr/documents/complexedeveloppement_durable.pdf
- MANZANARES, S. (2013): "Sostenibilidad: es la hora de los museos". *Museos.ve*, nº18, p. 20-24. Disponible a <http://museogogreen.files.wordpress.com/2013/01/museos-ve-18.pdf>
- MUSEUMS ASSOCIATION (2008): *Sustainability and museums: Your chance to make a difference*. Disponible a <http://www.museumsassociation.org/>
- MUSEUMS AUSTRALIA (2003): *Museums and sustainability: Guidelines for policy and practice in museums and galleries*. Disponible a <http://www.museumsaustralia.org.au/site/>
- MUSEUM OF SCIENCE AND INDUSTRY, pàgina web oficial, apartat de sostenibilitat: <http://www.mosi.org.uk/about-us/warehouse-redevelopment/main-building-environmental-information.aspx>
- NATIONAL MARITIME MUSEUM (2013): *Annual Report and Accounts 2012-2013*. Disponible a http://www.rmg.co.uk/sites/default/files/media/pdf/2013_Annual_report_and_accounts.pdf
- NAREDO, J.M. (2000): "Sobre el origen, uso y contenido del término sostenible". *La construcción de la ciudad sostenible*, UPM. Disponible a <http://habitat.aq.upm.es/cs/p2/a004.html>
- NIGRI, M. (2012): "La aparición del concepto de sostenibilidad en el ámbito de los museos de Europa". *Museos.es*, nº 7-8, p. 34-43.
- PITTSBURGH CHILDREN MUSEUM, pàgina web oficial, apartat de sostenibilitat: <https://pittsburghkids.org/about/green-museum>
- PORCEDDA, A. (2012): "El Museo de la Civilización de Quebec: la cultura como componente central del desarrollo sostenible". *Museos.es*, nº7-8, p. 72-89.
- RAMOS, M. (2012): "Turismo, museos y sostenibilidad ante el azote de la crisis económica". *Museos.es*, nº7-8, p. 90-105.
- RIERADEVALL, J.; OLIVER, J.; FARRENY, R. (2012): "Museos y medioambiente: sostenibilidad cultural". *Museos.es*, nº7-8, p. 26-33.
- TATE, pàgina web oficial, apartat de sostenibilitat: <http://www.tate.org.uk/about/our-work/our-priorities/improving-the-organisation/environmental-sustainability>
- VAN GOGH MUSEUM, , pàgina web oficial, apartat de sostenibilitat: <http://www.vangoghmuseum.nl/vgm/index.jsp?page=312016&lang=en>
- VILCHES, A.; GIL-PÉREZ, D.; GONZÁLEZ, M.; GONZÁLEZ, E. (2006): "Museums which pay attention to education for sustainability". *Ciencia&Educación*, v. 12, nº1, p.39-55.